

BRIEFWISSELING.

EERSTE INTERNATIONAAL CONGRES VOOR REDDINGSWEZEN
TE FRANKFORT a/M.

Amice Redacteur!

Ingevolge de door mij u gedane belofte deel ik hierbij eenige indrukken mede, die ik op bovengenoemd congres opdeed. Slechts van indrukken kan in deze sprake zijn. De internationale congressen in den vorm, waarin zij plegen gehouden te worden, leenen zich nu eenmaal niet tot zulk een beschrijving — althans wanneer deze à la minute moet worden gegeven — dat daaraan de naam „verslag” zou mogen worden gegeven. Zulk een verslag komt later in den vorm van een boekdeel, dat door de ontvangers in hun boekenkast wordt geborgen, en door sommigen wellicht ook ten deele gelezen wordt. Het congres heeft inmiddels het nut, dat het doen kan, gedaan door: 1°. reeds van te voren een aantal over de geheele wereld verspreide personen tot eenige bepaalde studie over een reeks van met elkander samenhangende onderwerpen te brengen; 2°. een nog grooter aantal in die onderwerpen belangstellende personen voor eenigen tijd met elkander in aanraking te doen komen en hun tot gesprekken daarover aanleiding te geven; 3°. de aandacht van het groote publiek op die onderwerpen te vestigen en daaraan een beteekenis te doen toekennen, die te blijvender zal zijn naarmate die aandacht meer werkelijk verdiend was en naarmate ook de tijden daarvoor werkelijk rijp waren. Mij bij de beoordeeling van dit congres op het hier aldus aangegeven standpunt stellende, meen ik te mogen zeggen, dat het nut deed. Dat er in het daarmee afgesloten tijdperk door velen voor dit congres is gewerkt, is den congresleden duidelijk geworden, toen zij op den 10den Juni l.l. na de officieele opening van het congres zich vervoegden aan het congresbureau om de aldaar voor hen gedeponeerde drukwerken in ontvangst te nemen. Men heeft in de laatste jaren veelal de goede gewoonte gevolgd om hen, die hun medewerking tot een congres toezegden, uit te noodigen hun mededeelingen vooraf uitgewerkt in te zenden. Dit heeft een goeden zin, wanneer nu ook die mededeelingen den congresleden tijdig in druk worden toegezonden, zoodat een ieder de gelegenheid heeft vooraf datgene te bestudeeren, wat hem meer in het bijzonder aangaat, en zich op de discussie daarover voor te bereiden. Dit laatste nu was in casu niet geschied. Ik vermoed dan ook, dat ik niet de eenige ben geweest, die met een gevoel van wanhoop de kilo's bedrukt papier heb aangestaard, die mij op gezegd bureau werden ter hand gesteld. Het „pièce de résistance” daarvan vormde een lijvig boekdeel van ruim 700 bladzijden, waarin de resulder sub I bedoelde studiën waren nedergelegd. Wie naar de oude vrije stad was opgegaan met de ernstige bedoeling om profijt te trekken van de gedachtenwisseling over die studiën, moest zich wel beklemd gevoelen bij de gedachte, dat daaraan de lectuur zou moeten voorafgaan, zoodat niet van dit boekdeel, dan toch zeker van het daarbij gevoegde, nog ongeveer 200 blad-

zijden bevattende uittreksel daaruit. Belast en beladen met den opgedanen schat begaf men zich dan ook op weg naar zijn hotel — en het was warm. Gelukkig voor het verkeer in Frankfort's straten, dat niet allen uit vermoeidheid dien schat op de straat hebben nedergelegd. Indien er zijn geweest, die tot dit wanhopige besluit zijn gekomen, dan — hebben zij zich zelf benadeeld, want er staat veel goeds in die boeken, en het was zeker niemand gegeven met één oogopslag uit te maken, wat, als zuivere reclame, gerust achtergelaten kon worden, en wat moest worden medegesleept.

Het in de tweede plaats beoogde doel kwam beter tot zijn recht en ook over de belangstelling in het reddingswezen, door dit congres in ruimen kring opgewekt; valt zeker niet te klagen.

Namen aan het congres al tal van geneeskundigen deel en was dit ook al grootendeels als de schepping van een geneesheer, den Generalarzt dr. Düms uit Leipzig, te beschouwen, een geneeskundig congres mocht het zeker — en gelukkig — niet heeten. Het was daartoe te breed en te diep en te veelzijdig opgezet. Talrijk toch zullen wel de geneeskundigen nog niet zijn, die ervaring hebben opgedaan bijv. over het reddingswezen bij de luchtscheepvaart, waarover ook een voordracht werd gehouden; en het reddingswezen in de mijnen — „tief unter der Erd“ — is uit den aard der zaak veel meer in handen van de practische technici dan van den arts, zelfs van hem, die, aan bergbouwwerken verbonden, meer in het bijzonder tot taak heeft de daarbij voorkomende ongevallen te behandelen. Onder die technici waren er dan ook zelfs, die onomwonden den wensch uitspraken, dat de geneesheer zijn lust, om bij mijnongelukken mede naar beneden te gaan om te redden, mocht bedwingen, omdat hij daar den practicus maar in den weg zou loopen. Bij de meer aan de oppervlakte der aarde liggende ongevallen is de arts meer op zijn plaats en toch — bij de discussiën over het reddingswezen in groote steden bleek het maar al te goed — er zijn onder den geneeskundigen stand maar al te velen, die nu eenmaal geen onderwerp kunnen aanroeren zonder het te vertroebelen met onvruchtbare theoretische geleerdheid of zelfs het te beduimelen met standsbelang.

De vraag, die aan dit congres ter beantwoording was voorgelegd, werd door verschillende hooggeplaatste personen — zij het ook meestal bij de officieele plechtigheden en bij de feestelijke gelegenheden — zeer juist geformuleerd.

Zoo bijv. in de openingszitting door Frankforts kranigen Oberbürgermeister ADDICKES, die zoo ongeveer zeide: Onze gemeenschap met haar druk en geweldig, mechanisch verkeer doet dagelijks voor den daarin levenden mensch nieuwe gevaren ontstaan; het is onze plicht daartegenover te zoeken naar de middelen, die deze gevaren kunnen verminderen, en hem, die reeds door een ongeval is getroffen, op de snelste en doelmatigste wijze de voor hem noodige hulp te doen toekomen. De voorzitter van het congres: dr. (in de rechten) BUMM, president van het Kaiserliche Gesundheitsamt, maakte in zijn openingsrede een toespeling op den naam der bekende Duitsche vereeniging „Samariterbund“ en beweerde ongeveer, dat het verschil tusschen nu en 2000 jaar geleden althans hierin gelegen moest zijn, dat het niet meer als een uitzondering vermelding zou verdienen, dat aan een hulpbehoevende liefderijk en belangloos hulp werd verleend. Vergeten mag ik ook zeker

niet, dat Prins HENDRIK der Nederlanden bij dezelfde gelegenheid, bescheidenlijk terugwijzende den luidklinkenden lof hem wegens zijn optreden aan den Hoek van Holland door den voorzitter toegezwaaid, het georganiseerde reddingswezen karakteriseerde als eene humanitaire instelling, waarin het zuiver menschelijke tot weldadige uiting komt, en dat in staat is rassen en volken te vereenigen in dienst der menschheid.

Deze aanhaling brengt mij er willekeurig toe met een enkel woord te spreken over de positie, die wij, Hollanders, op dit congres innamen. Het spreekt wel van zelf, dat daaraan relief werd gegeven door de tegenwoordigheid van den Prins-Gemaal, wiens belangstellend optreden en juiste waardeering van het te behandelen onderwerp aan dit bezoek zeker een meer dan gewone waarde gaf. Het is mij dan ook uit gesprekken met verschillende congresautoriteiten duidelijk gebleken, dat het terecht niet eenvoudig als een gewone vorstelijke beleefdheid werd beschouwd, maar veeleer als een feit, dat in staat zou kunnen zijn aan de in verschillende richtingen werkzame krachten ten behoeve van het „Secours immédiat” éénheid en een officieel cachet te geven.

In de tweede plaats was Nederland, naar verhouding van zijn omvang, zeer talrijk vertegenwoordigd, niet alleen onder hen, die de feesten en zittingen bezochten of voor de laatste voordrachten hadden aangemeld, maar ook onder hen, die deze voordrachten werkelijk hielden en daarmede welverdienden lof inoogstten. Het was dan ook een welverdiende belooning voor dr. C. J. MIJNLIEFF (wiens naam in den mond van den congresvoorzitter telkens als een zuiver Russischen klonk), dat hij reeds aanstonds werd aangewezen als toegevoegd lid van het congresbestuur. De voorbereiding toch, voor zoover Nederland betrof, mag wel voornamelijk als zijn werk worden beschouwd.

Last not least moet ik als een der momenten, die ons Hollanders in een bijzonder gunstige positie brachten, vermelden de voortreffelijke wijze, waarop wij bij allerlei gelegenheden werden geïntroduceerd en gesteund door den te Frankfort resideerenden Nederlandschen consul-generaal jhr. VAN PANHUIJS en de eveneens aldaar gevestigden vice-consul MARCKX. Wie wel eens bij andere dergelijke gelegenheden in het buitenland heeft waargenomen, hoe consulaire functies kunnen worden beschouwd als bestemd om haar dragers officieele eerbewijzingen te doen genieten, zal het met mij eens zijn geweest, dat beide bovengenoemde functionarissen zich daarentegen door de bijzonder conscientieuse opvatting hunner taak allergunstigst hebben onderscheiden.

En thans vraagt gij wellicht — en terecht — of ik nu gereed ben met de „hors d'oeuvres” en U nu eindelijk iets zal mededeelen over het ons voorgezette menu. Ik gevoel, dat het mijn plicht is dit nu te doen: maar ik weet ook, dat dit menu zóó uitgebreid was, dat ik mij zeer uitdrukkelijk zal mogen en moeten beperken tot den schetel, waaruit ik mij nagenoeg uitsluitend bediende.

Waar ik tegenwoordig mijn aandacht ten volle heb te schenken aan de organisatie der hier van gemeentewege te verleenen Eerste Hulp bij ongevallen, daar kan het wel niet anders of het over dergelijke organisatiën in andere steden gesprokene moest mij wel bijna uitsluitend boeien. Dat dit alles echter boeiend was, mag ik — helaas — niet zeggen. Te dikwijls toch werd hierbij voor het bijzondere het algemeene uit het oog verloren.

Behandeld werden voornamelijk de vragen :

Of organisatie van gemeentewege de voorkeur verdient boven die door „belanghebbenden”. Deze laatste benaming scheen mij al zeer ongelukkig gekozen. Belanghebbende toch bij goede eerste hulp is iedereen, aan wlen een ongeval kan overkomen, en wie rekent zich daarbuiten? Wie kan in dezen zin eerder als de vertegenwoordiger van belanghebbenden gelden dan het gemeentebestuur? Men bedoelde echter meer bepaaldelijk met dien term òf de verschillende corporatiën, wier geldelijk belang bij spoedig herstel van getroffenen betrokken is, zooals bijv. ten onzent de Rijksverzekeringsbank, òf — het is heusch zoo — de artsen, wier belang medebrengt, dat de hulp, wier verleening van hen geëischt wordt, ook behoorlijk zal worden gehonoreerd, en dat de organisatie niet schade aan hun algemeen beroepsbelang. Ik zeg niet, dat dit laatste niet waar is; maar de wijze, waarop hierover werd gediscussieerd, naderde herhaaldelijk de grens, waarbij zij het beroepsprestige (s. v. v.) ernstig dreigde te schaden. Hiertegen werd dan ook door RUMPF, GEORG MELJER en anderen ernstig geprotesteerd. Het is nog een open vraag of, en zoo ja op welke wijze van brandassurantiemaatschappijen een bijdrage in de kosten eener gemeentelijke brandweer zou kunnen worden gevorderd. Niet anders is het, dunkt mij — en ik geloof dat de meerderheid van het congres deze meening deelde — met de Eerste Hulp. Organiseeren, zorgen dat alles ter rechter tijd en plaats gereed is, kan de gemeente het best, en wanneer alles gereed is, zal de vraag: wie zal dat betalen? wel langs den tot dusver gebruikelijken weg — of een beteren — haar oplossing vinden. Een tweede vraag, die ter sprake kwam, was die naar de al- of niet-wenschelijkheid van opdracht der Eerste Hulp aan de brandweer. Eigenaardig en juist scheen mij de oplossing door VON OETTINGEN uit Berlijn van deze vraag — niet bedoeld, maar wel — gegeven. Hij stelde terecht: zoodra een gemeente groot genoeg is om een afzonderlijke (beroeps) brandweer er op na te houden, moet zij ook een voor Eerste Hulp bestemde organisatie hebben. Toen hij echter betoogde, dat deze organisatie zoo goed past bij de beroepsbrandweer, omdat de brandweerman in de Eerste Hulp zulk een mooie tijdpassieering kan vinden, als hij geen brand te blusschen heeft, werd hem terecht tegengeworpen, dat bij deze opvatting de eischen noch van de eene noch van de andere werkzaamheid tot haar recht zouden kunnen komen; dat een gemeente, waar zelden brand is, nog te klein is voor een beroepsbrandweer, en dat deze bij goede inrichting niet slechts repressief maar ook en voornamelijk preventief tegen brandgevaar heeft op te treden.

In welke verhouding moeten de voor de Eerste Hulp gevorderde werkzaamheden worden verdeeld tusschen het geneeskundig personeel en de „Samariter”?

De meeningen hierover liepen in hooge mate uitéén. De een zou bij elk ongeval, groot of klein, de tegenwoordigheid van een arts eischen; de ander meent, dat het voldoende is, wanneer een goed geschoold verpleger spoedig ter plaatse is en de getroffene op doelmatige wijze vervoert naar het wachtlokaal of een ziekenhuis, waar de geneeskundige hulp hem wacht; een derde zou in dit opzicht onderscheid willen maken tusschen plotselinge ziektegevallen en de ongevallen in engeren zin. Deze laatste echter wees niet aan,

hoe a priori zou zijn uit te maken of men te doen heeft met een ziektegeval, dat geneeskundige hulp vereischt, of met een ongeval, waarbij het noodverband door den verpleger kan worden gelegd en het vervoer aan dezen kan worden overgelaten. Er waren er echter ook, die elk transport zouden willen doen geschieden onder aanhoudend toezicht van een arts. De fanatieke voorstanders der z.g. vrije artsenkeuze deden ook hier hun krijgsgeroep weêrklinken en lokten hiermede van andere zijde de bewering uit, dat de arts in het algemeen nu juist niet de meest geschikte Eerste-Hulp-verleener zou zijn, maar dat ook voor deze functie een speciale opleiding moest worden gevorderd. Ik ben, naar ik vertrouw, niet de eenige geweest, die onder het aanhooren van dit mengelmoes van meeningen eenvoudig maar bleef bij zijn eigene, omdat geen enkele meening op afdoende wijze als voor alle omstandigheden geldend kan worden verdedigd. Men kan m. i. tot geen andere oplossing van het geschil komen dan te verklaren, dat snelle en doelmatige transportmiddelen hoofdzaak zijn, dat deze door een goed geschoold verplegend personeel moeten worden bediend en dat dit personeel, zooveel als door plaatselijke omstandigheden wordt mogelijk gemaakt, op advies en hulp van geneeskundige zijde een beroep moet kunnen doen. Daarnaast echter is het wenschelijk, dat juiste begrippen, omtrent hetgeen ook door leeken bij ongevallen kan worden gedaan, zoo algemeen mogelijk worden verspreid. Sympathiek scheen mij het denkbeeld, door den schoolarts MARCUS (Frankfort) uitvoerig ontwikkeld, om reeds in de scholen een hiertoe leidend onderricht te geven. Ik zou evenwel zeggen onder deze voorwaarde, dat dit onderricht geen onderwijs worde; maar dat de onderwijzer slechts tot een doelmatig en kalm optreden bij kleine voorkomende ongevallen en tot het geven eener eenvoudige verklaring van zijn doen en laten behoorlijk worde voorbereid. Onderwijs zou in deze kunnen leiden tot een dikwijls gevaarlijk kennen; onderricht zal daarentegen een nuttig en bescheiden kunnen ten gevolge hebben.

De vermelding der transportmiddelen voert mij als van zelf naar de aan het congres verbonden tentoonstellingen. De eene, gehouden in de prachtige ruime lokalen der Senckenberg'sche bibliotheek, bevatte hoofdzakelijk historische bijzonderheden, modellen en cijfers, die elk voor zich langduriger beschouwing en beschrijving verdienen, dan ik daaraan geven kon en kan. De andere, gehouden in het Velodroom, gaf meer den practicus tot het maken van snelle waarnemingen de gelegenheid. Zij bestond voor een zeer groot deel uit ziekenwagens, brancards en reddingsapparaten voor bijzondere omstandigheden. Het schijnt mij niet mogelijk in het algemeen te zeggen, welk transportmiddel het beste moet worden geacht. Bij de discussiën werd vrij algemeen aan de electriche ambulance-automobiel de voorkeur gegeven; dit is echter slechts juist — vergeef mij deze waarheid als een koe — voor plaatsen, waar electriciteit voor het laden der accumulatoren beschikbaar is. In kleine gemeenten, waar dit niet het geval mocht zijn, zal, als geen groote afstanden moeten worden afgelegd, een ziekenwagen met paardentractie veeleer aanbeveling verdienen; terwijl overal waar men zich op ritten van meer dan 100 Kilometers heeft voor te bereiden de benzinemotor-ambulancewagen de aangewezen is. Uit dit oogpunt beschouwd stonden dan ook de uitstalling van dr. ESSERS, die een keurige SPIJKER-ziekenwagen,

voor langdurige transporten bestemd, en een ziekenwagen met paarden-tractie tentoonstelde, en die van de stad Amsterdam, met een elektrische ambulancewagen van de Nord-Deutschen Automobil- u. Motorenfabrik te Bremen benevens een driewielige rijwiel-brancard van de Amsterdamsche fabriek Simplex, principieel niet tegenover elkander, maar vulden integendeel elkander aan.

Het ligt voor de hand, dat ik, bij de betrekking, waarin ik sta tot het door Amsterdam tentoongestelde, over de verdiensten daarvan niet zal uitweiden. Voor een bespreking over wagenbouw-techniek is het hier ook niet de plaats. Toch kan ik niet nalaten te vermelden, dat door CHARAS uit Weenen, zeker een groote autoriteit op dit gebied, alle rijwielbrancards heftig werden aangevallen, terwijl ik evenwel niet heb bemerkt, dat hij aan het te Amsterdam ingevoerde systeem bijzondere aandacht heeft gewijd. Zeker, wanneer men goede ambulancewagens, bemand met artsen en verplegers in voldoende getale kan verkrijgen, zal men zich niet met een rijwiel, bemand met één verpleger tevreden stellen; maar het zeer groote verschil in kosten van aanschaffing en exploitatie wettigt zeker de voorkeur, die naar mijn overtuiging vele gemeentebesturen nog lang zullen blijven geven aan het Amsterdamsche systeem. Het bleek mij dan ook op afdoende wijze, dat tal van eveneens bevoegde beoordeelaars de Simplex-brancard beschouwden als voor het doel, waarvoor zij bestemd is, uitermate geschikt, wat met de hier reeds opgedane ervaring volkomen overeenstemt.

Laat mij tot slot nog vermelden, dat op den voorlaatsten congresdag den leden de gelegenheid werd geboden een manoeuvre bij te wonen, die door de Badensche, Hessische, Beyersche en Pruisische Sanitätskolonnen van het Roode Kruis werd gehouden op het Friesenheimer excerceerveld. Het nagemaakte in de lucht vliegen eener groote fabriek, het daarop volgende vervoer der gewonden naar verbandplaats en ambulance-, tram- en spoor-treinen waren hoogst belangwekkend; maar wellicht het meest door het groote aantal executanten en de massa aanwezige materiaal. Ik geloof echter dat, indien wij genoodzaakt waren geweest kritiek uit te oefenen op de wijze, waarop ieder der samariter zijn rol speelde, de zucht, om onzen vriendelijken gastheeren niet onaangenaam te zijn, ons hier en daar in moeielijkheid zou hebben gebracht. Misschien werd die rol het best gespeeld door een der quasi-verwonden, die, toen hij bij de verbandplaats werd gebracht, ellendig begon te kermen, wat vermoedelijk niet in het tekstboekje had gestaan. Gevraagd wat dit te beteekenen had, antwoordde hij met een „sehnsüchtige” blik naar de tafel, waaraan Samariterinnen allerlei ververschingen gereed maakten: „ich hab 'so ein Riesendurst”.

Ik weet niet of deze zoo goed werd gelescht als de onze bij het hierop volgende, ons door den vice-consul aangeboden pic-nic.

Het congres, dat in het schoone, belangwekkende Frankfort werd gehouden, was een succes voor hen, die het hebben op touw gezet. Het komt mij waarschijnlijk voor, dat het zal blijken krachtig te hebben medegewerkt tot het opwekken der algemeene belangstelling in een schoonen arbeid van hooge humanitaire beteekenis.

Amsterdam 17 Juni 1908.

t. t.
J. MENNO HUIZINGA.